

Δημήτρης Αδαμόπουλος

Τεχνολόγος Γεωπονίας, MSc (Agr), Εργαστηριακός Συνεργάτης του Τμήματος Διοίκησης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων της Σχολής Τεχνολόγων Γεωπονίας του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στον απόηχο της **AGROTICA 2006** και μετά τους πανηγυρισμούς για την εξασφάλιση της παράτασης των αγροτικών επιδοτήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2013, διαπιστώνουμε την επικράτηση ενός ιδιότυπου εφησυχασμού σε όλους τους φορείς και παράγοντες που εμπλέκονται στο μεγάλο θέμα της Αγροτικής Ανάπτυξης της χώρας μας. Εφησυχασμός που θα δικαιολογούνταν, αν οι προηγούμενες, πάσης φύσεως επιδοτήσεις και κάθε άλλης μορφής ενισχύσεις, είχαν πετύχει έστω και σε κάποιο ποσοστό τους τρεις βασικούς στόχους που έθεσε η ΕΕ στην χάραξη της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της (ΚΑΠ), και που έχουν υιοθετηθεί από όλες τις χώρες μέλη της Ευρώπης των 15.

Οι τρεις αυτοί βασικοί στόχοι είναι:

- 1. Η συγκράτηση του πληθυσμού στην επαρχία**
- 2. Η εξασφάλιση του αγροτικού εισοδήματος και**
- 3. Η προστασία του περιβάλλοντος**

Αν προβάλλουμε τους στόχους αυτούς στην Ελληνική πραγματικότητα θα διαπιστώσουμε ότι εδώ και δύο δεκαετίες περίπου, κατά κανόνα, ο πληθυσμός δεν συγκρατήθηκε στην επαρχία αλλά συνέρευσε στις πόλεις, το αγροτικό εισόδημα δεν εξασφαλίστηκε με υποδομές και παραγωγικές επενδύσεις, παρά μόνον ενισχύθηκε εξωγενώς και διοχετεύθηκε σε καταναλωτικές δαπάνες, και η προστασία του περιβάλλοντος παρέμεινε σε νηπιακό στάδιο και μέσα στο πλαίσιο του δυσνόητου για τους παραγωγούς καθεστώτος της «πολλαπλούς συμμόρφωσης».

Η συγκράτηση του πληθυσμού στην επαρχία

Σε πολλές βέβαια περιπτώσεις, μπορεί να δημιουργη-

θούν απατηλές ως προς τα φαινόμενα εντυπώσεις. Για παράδειγμα, σε κάποιες περιοχές παρατηρείται αύξηση των κατοίκων της υπαίθρου αλλά μόνον αλλοδαπών, των οποίων η μόνιμη εγκατάσταση είναι ελάχιστη. Σε περιοχές γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα παρατηρείται επίσης μια αύξηση πληθυσμού, η οποία συμβάλει μάλλον στην ραγδαία αστικοποίηση των περιοχών αυτών παρά στην αγροτική τους ανάπτυξη.

Η εξασφάλιση του αγροτικού εισοδήματος

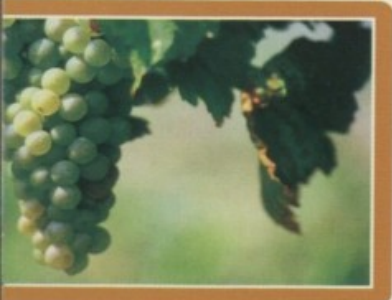
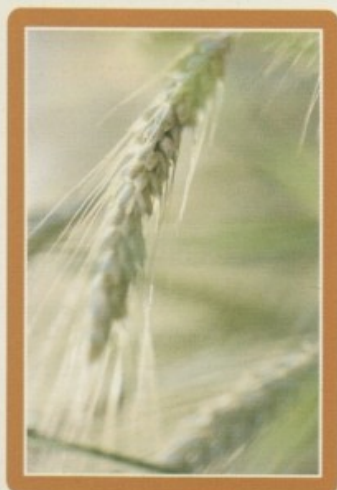
Στο θέμα του αγροτικού εισοδήματος, οι ανεξέλεγκτες και ανέλεγκτες επιδοτήσεις, η καθυστέρηση στην αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, η καθυστέρηση στο κτηματολόγιο και τους αναδασμούς, η πολιτική /κομματική χειραγώγηση του αγροτικού συνεργατισμού και η καθυστέρηση στην αναδιοργάνωση των υπηρεσιών υποστήριξης, μεταμόρφωσαν τους παραγωγούς σε «υπαλλήλους του δημοσίου», που αντί να παράγουν προϊόντα /εμπορεύματα για την εγχώρια και διεθνή αγορά, κυνηγούν τις επιδοτήσεις από γραφείο σε γραφείο μετά θηριώδη 4Χ4 φορτηγάκια τους. Σε χειρότερες περιπτώσεις είναι καταχρεωμένοι στην Αγροτική Τράπεζα, από αγορές ασύμφορων και αντιπαραγωγικών για αυτούς μηχανημάτων, οχημάτων και εξοπλισμού. Υπάρχουν βέβαια και οι ακαθορίστου ποσοστού ευημερούντες, που είτε καρπώνονται μεγάλων ενισχύσεων λόγω μεγάλου κλήρου είτε ασκούν εντατική γεωργία παραμένοντας όμως και αυτοί μακριά από την αγορά και έρμιαια των κάθε λογής παρασιτικών μεσαζόντων, εξαιρουμένου βεβαίως του υγιούς εμπορίου.

Η προστασία του περιβάλλοντος

Στο θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος, η κατάσταση είναι μάλλον τραγελαφική. Οι πιο πολλοί παραγωγοί από την πλήρη άγνοια, έφθασαν να αντιλαμβάνονται το όλο θέμα ως έναν ακόμη μπελά στο κεφάλι τους, μετά και από τις ομολογουμένως ηρωικές, σε πολλές περιπτώσεις, παρεμβάσεις τοπικών οικολογικών ομάδων. Η αειφόρος /βιώσιμη ανάπτυξη και η σωστή διαχείριση και χρήση των φυσικών πόρων ακόμη δεν έχει γίνει συνειδητή, αλλά γίνεται επώδυνα αναγκαία μετά από διάφορες κρίσεις έλλειψης ή μόλυνσης του νερού σε πρώτη φάση. Στο θέμα αυτό οι ευθύνες των φορέων ενημέρωσης των αγροτών είναι τεράστιες, χωρίς να υποβαθμίζουμε και την ευθύνη των ίδιων των αγροτών και προπαντός των νέων, να ενημερωθούν.

Για αλλαγή κλίματος και νοοτροπίας

Για να αναστραφεί το κλίμα του φαταλισμού που δημιουργήθηκε και καλλιεργήθηκε τόσα χρόνια και που ενέτεινε την χαμηλή αυτοεκτίμηση των αγροτών. Για να μην ερωτούν οι παραγωγοί την κυβέρνηση τι να καλλιεργήσουν και να μην περιμένουν να ζήσουν από τις επιδοτήσεις αλλά από το πραγματικό τους εισόδημα που απορρέει από την παραγωγή πλούτου. Για να μην κλείνουν τους δρόμους ανοίγοντας πληγές στην υπόλοιπη κοινωνία, για να δουλέψουν ως επαγγελματίες, χωρίς να διώχνουν με κάθε τρόπο τα παιδιά τους από το επάγγελμα

ώστε αυτά να καταλήξουν υπαλληλίσκοι στα απρόσωπα αστικά κέντρα, υπάρχει ανάγκη για πραγματική Αγροτική Ανάπτυξη.

Αποσαφήνιση των όρων

Λέγοντας βέβαια Αγροτική Ανάπτυξη, δεν εννοούμε μόνον την Γεωργική Ανάπτυξη με την οποία συχνά την συγχέουμε και η οποία φυσιολογικά περιλαμβάνεται στην πρώτη. Στο σημείο αυτό θεωρούμε χρήσιμο να τονίσουμε την ανάγκη επακριβούς προσδιορισμού του τι σημαίνει **αγρότης** (rural person), που στην Ευρώπη των 15 είναι ο κάτοικος οικισμού κάτω των 5000 ή των 1500 κατοίκων (ποικίλει από χώρα σε χώρα), και τι σημαίνει **γεωργός** (farmer), που είναι ο κάτοχος γεωργικής εκμετάλλευσης και που εξασφαλίζει ολόκληρο ή το μεγαλύτερο ποσοστό (51%) του εισοδήματός του από αυτήν. Δηλαδή ο αγρότης αποτελεί ιδιότητα ενώ ο γεωργός είναι επάγγελμα.

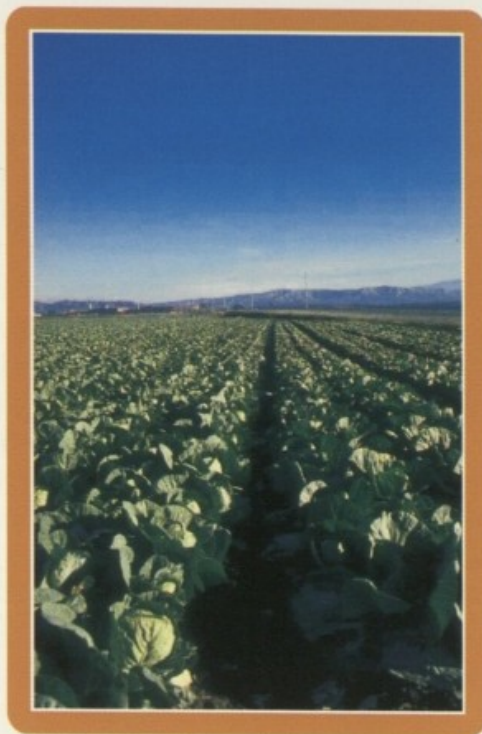
Γεωργικά λοιπόν, κατά τεκμήριο, ήμαστε αρκετά αναπτυγμένοι, παράγοντας μια πλειάδα γεωργικών προϊόντων με αρκετά σύγχρονες μεθόδους και τεχνολογίες, έχοντας εξασφαλίσει προ πολλού την αυτάρκεια, τον κορεσμό και τον πλεονασμό τους. Εκεί που υστερούμε κατά πολύ, είναι η επωφελής διάθεση των αγροτικών προϊόντων, ο σχεδιασμός και η παραγωγή νέων προϊόντων / εμπορευμάτων, η ποιοτική παραγωγή, η αξιοποίηση του τοπικού συγκριτικού πλεονεκτήματος, η ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου, η ολιστική ανάπτυξη της υπαίθρου χώρας με τους κατοίκους της και τις δραστηριότητές τους και γενικότερα με ολόκληρο το ανθρωπογενές και φυσικό της περιβάλλον.

Αειφόρος (Αγροτική) Ανάπτυξη (Sustainable Development)

Για να επιτευχθεί λοιπόν η πραγματική Αγροτική Ανάπτυξη, υπάρχει ανάγκη για εφαρμογή της αειφορικής και βιώσιμης ανάπτυξης που σύμφωνα και με τον επίσημο ορισμό της σχετικής διεύθυνσης των Ηνωμένων Εθνών, είναι « η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες των παρόντων, χωρίς να υπονομεύει την ικανότητα των επόμενων γενεών, να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες».

Ανάγκη για νέους σκοπούς, στόχους, και στρατηγικές

Υπάρχει ανάγκη για ενδογενή και «από κάτω προς τα πάνω ανάπτυξη» (Bottom-up development), όπου η τοπική κοινωνία βρίσκεται στο κέντρο του σχεδιασμού των δράσεων και των προγραμμάτων. Στην ανάπτυξη αυτής της μορφής, ρόλο όπως και αντίστοιχο μερίδιο ευθύνης έχουν οι τοπικές κοινότητες, οι τοπικές αυτοδιοικήσεις, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί, οι παράγοντες και φορείς του

εμπορίου, οι παράγοντες και οι φορείς των μεταφορών, τα τελωνεία,, οι εκκλησίες όλων των δογμάτων, οι εθελοντικές ομάδες, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι οικονομικοί μετανάστες και κάθε άλλης μορφής κοινωνική ομάδα.

Η χρηματοδότηση, η παιδεία, η εκπαίδευση και η κατάρτιση πάνω στα θέματα και τις στρατηγικές της Βιώσιμης Αγροτικής Ανάπτυξης είναι ανάγκη να κατανέμονται και να εφαρμόζονται αναλογικά, να αξιολογούνται αξιοκρατικά και να ανατροφοδοτούν με τα αποτελέσματα και τα επιτεύγματά τους όλα τα κέντρα αποφάσεων ώστε να τίθενται σωστότερα οι νέοι στόχοι και οι νέοι αντικειμενικοί σκοποί. Είναι ανάγκη

να ξεκαθαριστούν και να επαναπροσδιοριστούν οι στρατηγικοί στόχοι της Αγροτικής Ανάπτυξης που επιθυμούμε για την χώρα μας, μέσα βέβαια στο πλαίσιο της ΚΑΠ της ΕΕ, αλλά και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, που θα αποτελούν συνισταμένη των επιμέρους στρατηγικών στόχων των τοπικών αγροτικών κοινωνιών.

Είναι ανάγκη και οι τοπικές κοινωνίες να ξεφύγουν κάπως από την νοοτροπία της κοινωνίας των σχέσεων και μόνο και να στραφούν κατά τι προς την νοοτροπία της κοινωνίας των στόχων. Είναι ανάγκη να ενισχυθεί η επιχειρηματικότητα του αγρότη με την παράλληλη απεξάρτησή του από τη νοοτροπία του αναξιοπαθόντος. Είναι ανάγκη ο αγρότης, ο γεωργός, ο κτηνοτρόφος, ο ψαράς να αισθανθεί περήφανος που είναι αγρότης, γεωργός, κτηνοτρόφος, ψαράς.

Είναι ανάγκη να μορφώνεται, να εκπαιδεύεται και να καταρτίζεται συνεχώς όλο το ανθρώπινο δυναμικό της υπαίθρου με γνώμονα τις παραπάνω κατευθυντήριες γραμμές. Με τις ίδιες κατευθυντήριες γραμμές είναι ανάγκη να προσανατολιστεί και η Γεωπονική (θεωρητική και τεχνολογική) εκπαίδευση και έρευνα, αλλά και η επιμόρφωση των στελεχών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, που πολύ σωστά ονομάστηκε έτσι και που απομένει να γίνει κιόλας τέτοιο.

Τέλος είναι ανάγκη όλοι οι εμπλεκόμενοι πολιτικοί, κοινωνικοί, και επαγγελματικοί, φορείς αλλά και φορείς των μέσων μαζικής ενημέρωσης, να έχουν την επιμονή και την υπομονή να δουν απτά αποτελέσματα μέσα από τέτοιες διαδικασίες, που σίγουρα είναι χρονοβόρες, και όχι μέσα από πυροτεχνήματα εξαγγελιών για το πώς θα μοιραστούν τα έτοιμα χρήματα από την ΕΕ, που έτσι κι αλλιώς πολλά θα γυρίσουν πίσω ως εισροές για προμήθεια σπόρων, φαρμάκων, μηχανημάτων και εξοπλισμού, που και αυτά με την σειρά τους, κατά ένα μέρος τουλάχιστον, θα μπορούσαν να είναι **PRODUCT OF GREECE** ή **MADE IN GREECE.**